

Sygn. akt I ACa 169/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska

Sędziowie: SA Marzanna Góral

SO del. Anna Strączyńska (spr.)

Protokolant: protokolant sądowy Konrad Stanilewicz

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) z siedzibą w Ł.

przeciwko Kołu Łowieckiemu nr (...) w W.

o nakazanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 19 grudnia 2018 r., sygn. akt XXIV C 941/17

I. oddala apelację;

II. nie obciąża powoda kosztami postępowania odwoławczego.

Anna Strączyńska Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska Marzanna Góral

Sygn. akt I ACa 169/19

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, Stowarzyszenie (...) z siedzibą w Ł. wniósł o nakazanie Kołu Łowieckiemu nr (...) z siedzibą w W. oraz pozwanemu Polskiemu Związkiowi (...) zaprzestania działalności powodującej zagrożenie dla środowiska jako dobra wspólnego poprzez zakazanie pozyskiwania zwierzyny, wydawania zgody na wykonywanie polowania, dokonywanie odłowu drapieżników oraz odłowu lub odstrzału redukcyjnego zwierzyny na terenie określonym w Uchwale Sejmiku Województwa (...) Nr (...) z dnia 11 lutego 2008 r. w sprawie podziału Województwa (...) na obwody łowieckie, jako obwód łowiecki nr (...). Dodatkowo powód wniósł o zaprzestanie działalności powodującej zagrożenie dla środowiska, jako dobra wspólnego, tj. zaprzestania wykonywania uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 listopada 2017 r.

w sprawie ograniczenia populacji zwierząt. Powód wniósł także o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, iż zawarta pomiędzy Kołem Łowieckim a Skarbem Państwa umowa dzierżawy terenu oznaczonego, jako obwód łowiecki nr (...), stała się nieważna wobec faktu unieważnienia przez Wojewódzki Sąd Administracyjny Uchwały z dnia 11 lutego 2008 r. wydanej w przedmiocie

ustalenia granic obwodu łowieckiego nr (...). Podejmowane zatem jakichkolwiek działań na mocy przedmiotowej umowy dzierżawy, w tym pozyskiwanie zwierzyny, wydawanie zgody na polowania w tym okręgu, czy odłów zwierzyny, w tym drapieżników jest nielegalne i stanowi zagrożenie dla środowiska. Ponadto wskazano, że unieważniona została uchwała Sejmiku o ograniczeniu populacji zwierząt.

W odpowiedzi na pozew Koło Łowieckie nr (...) w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Pozwany w pierwszej kolejności zarzucił bezprzedmiotowość wywiedzionego powództwa, wobec zaprzestania przez niego działalności opisywanej w pozwie. Z ostrożności procesowej strona pozwana podniosła, iż nawet gdyby uznać, że obwód (...) obecnie nie istnieje, pozostaje wysoce prawdopodobne, iż tereny nim objęte, czy ich większa część, zostaną w nieodległej przyszłości objęte nowym, innym obwodem, o którego wydzierżawienie będzie występował pozwany. Na przedmiotowym terenie istnieje bowiem konieczność ograniczenia populacji zwierząt. Żądanie powoda należy uznać za nadmierne i mogące zagrozić ekosystemowi poprzez zachwianie równowagi środowiska, co zdaniem pozwanego doprowadza do sytuacji w której to nie pozwany, a właśnie powód - organizacja ekologiczna poprzez podejmowane działania zagraża środowisku.

Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2018 r. Polski Związek (...) został wezwany do udziału w sprawie w charakterze pozwanego.

W odpowiedzi na pozew z dnia 21 maja 2018 r. Polski Związek (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu podniósł, że pozew jest bezzasadny z uwagi na brak wykazania, iż działania pozwanego Koła (...) nr (...) w W. naruszają zasady ochrony środowiska, albowiem polegają one na zrealizowaniu gospodarki łowieckiej w ramach ustalonych planów pozyskania zwierzyny i służą tym samym ochronie środowiska.

Na rozprawie w dniu 25 września 2018 r. powód cofnął pozew wytoczony przeciwko Polskiemu Związkowi (...) ze zrzeczeniem roszczenia.

W wyroku z dnia 19 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie przeciwko Polskiemu Związkowi (...)(pkt 1), oddalił w całości powództwo wobec pozwanego Koła (...) nr (...) w W. (pkt 2), oddalił wniosek Polskiego Związku (...) o zasądzenie kosztów postępowania (pkt 3) i nie zasądził od Stowarzyszenia (...) z siedzibą w Ł. na rzecz pozwanego Koła Łowieckiego nr (...) w W. kosztów zastępstwa procesowego (pkt 4).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia i rozważania:

W dniu 11 lutego 2008 r. Sejmik Województwa (...) podjął Uchwałę w sprawie ustalenia granic obwodu łowieckiego nr (...). W wyniku zaskarżenia, powyższa uchwała została poddana kontroli Sądu pod względem jej zgodności z prawem, a w konsekwencji wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 listopada 2016 r. o sygn. akt. II SA/GO stwierdzono jej nieważność w części dotyczącej obwodów łowieckich(...) i (...). Powyższe orzeczenie stało się prawomocne z dniem 9 lutego 2017 r.

W dniu 25 kwietnia 2014 r. Koło Łowieckie nr (...) w W. zawarło ze Skarbem Państwa - Starostą (...) umowę dzierżawy obwodu łowieckiego nr (...) tj. terenu o pow. 5.464 ha w województwie (...), w skład którego wchodziły grunty leśne o pow. 1.612 ha oraz grunty o pow. 3.852 ha. Przedmiotowa umowa została zawarta na okres od dnia 01 kwietnia 2014 r. do dnia 31 marca 2024 r. Na mocy umowy dzierżawca zobowiązał się w szczególności do prowadzenia racjonalnej gospodarki łowieckiej w oparciu i zgodnie z wieloletnim łowieckim planem hodowlanym i kolejnymi, rocznymi planami łowieckimi; zawiadamiania właściwego nadleśniczego o terminie i metodach ustalania liczebności zwierząt łownych; terminowości uiszczania czynszu dzierżawnego; szacowania zgłaszanych szkód łowieckich oraz wypłaty odszkodowań, zgodnie z obowiązującymi przepisami; dokarmiania zwierzyny w okresach występowania niedostatku zera naturalnego,

a także w przypadkach konieczności ograniczenia szkód wyrządzonych przez zwierzynę na polach i w lesie.

Uchwałami o nr (...) oraz o nr (...) Sejmik Województwa (...) na nowo utworzył obwody łowieckie nr(...) i(...).

Wyrokiem z dnia 28 września 2017 r. w sprawie II SA /Go 585/17 Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim stwierdził nieważność w zakresie wskazanych w tym wyroku działek ewidencyjnych uchwały Sejmiku Województwa

z dnia 11 lutego 2008 r. nr (...) w sprawie podziału województwa (...) na obwody łowieckie wraz ze zmianami wynikającymi z uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 października 2014 r. nr LIV/634/14 oraz wraz ze zmianami wynikającymi z uchwały Sejmiku Województwa z 28 października 2009 r. o nr (...).

Pismem z dnia 27 lipca 2017 r., doręczonym pozwanemu w dniu 02 sierpnia 2018 r. powód wezwał pozwanego do zaprzestania działalności powodującej zagrożenie dla środowiska poprzez zaprzestanie pozyskiwania zwierzyny, wydawania zgody na wykonywanie polowania, dokonywania odłowu drapieżników oraz odłowu lub odstrzału redukcyjnego zwierzyny na terenie Obwodu Łowieckiego(...). Powód zobowiązał pozwaną do złożenia stosownego oświadczenia w terminie 3 dni od daty doręczenia przedmiotowego wezwania.

W dniu 27 października 2017r. Urząd Marszałkowski Województwa (...) zobowiązał pozwanego w trybie pilnym o zaprzestanie prowadzenia gospodarki łowieckiej w obwodach (...) i (...).

Orzeczeniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 września 2017 r. w sprawie o sygn. II SA/Go 562/17 jednoznacznie określono, że uchwała Sejmiku Województwa (...) z dnia 11 lutego 2008 r. nr (...) w sprawie podziału Województwa (...) na obwody łowieckie stanowi uchwałę główną, która w ujęciu wyroku WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 listopada 2016 r. sygn. akt. II SA/Go 710/16, wraz z późniejszymi uchwałami zmieniającymi nie obowiązuje, a tym samym niemożliwe stało się prowadzenie gospodarki łowieckiej przez dzierżawców obwodów łowieckich nr: (...) i (...), gdyż obwody te nie istnieją.

Pismem z dnia 27 października 2017 r. pozwane Koło Łowieckie poinformowało Urząd Gminy Ż., Urząd Gminy B., Urząd Miejski w S. i M., a także Nadleśnictwo S. o zaprzestaniu prowadzenia gospodarki łowieckiej w Obwodzie, w tym m.in. polowań.

Uchwałą nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 listopada 2017 r. określono warunki, czas i sposoby ograniczenia populacji konkretnie opisanych w uchwale zwierząt, na terenie byłych obwodów łowieckich nr (...) i (...) województwa (...) poprzez odstrzał. Działania mające na celu ograniczenie populacji zwierząt, o których mowa powyżej miały być realizowane w terminie od dnia wejścia w życie uchwały do dnia 31 marca 2018 r.

Wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 11 kwietnia 2018 r. w sprawie o sygn. akt II SA Go/103/18 stwierdzono nieważność uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 listopada 2017 r. o nr (...) w przedmiocie ograniczenia populacji zwierząt w całości.

Koło Łowieckie nr (...) w dniach 10 listopada 2016 r., 21 grudnia 2016 r., zawiadomiło o dodatkowym polowaniu zbiorowym wyznaczonym w następujące terminy 9 - 11 stycznia 2017 r., 13 - 15 stycznia 2017 r. oraz 27 - 28 stycznia 2017 r. na terenie obwodu łowieckiego nr (...). Wyznaczenie polowań w ww. terminach było spowodowane nadmiarem występujących szkód łowieckich.

W dniu 03 października 2017 r. pozwane Koło Łowieckie (...) ogłosiło nabór do wzięcia udziału w dwudniowym polowaniu zbiorowym na dziki w obwodzie nr (...).

Pozwane Koło Łowieckie nr (...) w W. od końca października 2017 r. nie prowadzi działalności na terenie Obwodu Łowieckiego nr (...).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny, na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, niekwestionowanych przez żadną ze stron.

Przy takich ustaleniach, w pierwszej kolejności, wobec cofnięcia pozwu co do Polskiego Związku (...), Sąd na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c. umorzył postępowanie co do tego pozwanego.

Następnie Sąd I instancji przypomniał przepis art. 323 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska i przesłanki zastosowania normy w nim zawartej, którymi są: bezprawne oddziaływanie na środowisko, powstanie szkody albo stanu bezpośredniego zagrożenia szkodą i normalny związek przyczynowy pomiędzy bezprawnym oddziaływaniem na środowisko a szkodą.

Sąd nie miał wątpliwości co do legitymacji czynnej i biernej stron.

Orzekając o meritum, Sąd Okręgowy wskazał, że gdyby doszło do stwierdzenia, że pozwane Koło (...) realizuje uprawnienia z umowy dzierżawy, to miałyby to charakter bezprawny, ponieważ na dzień orzekania nie istnieje obwód łowiecki o nr (...). Uchwała Sejmiku Województwa (...) nr (...) z dnia 11 lutego 2008 r. w sprawie podziału województwa (...) na obwody łowieckie, w części dotyczącej obwodów łowieckich nr (...) i (...) została uznana wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 listopada 2016 r. za nieważną. Natomiast w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 września 2017 r. w sprawie o sygn. II SA/Go 562/17 jednoznacznie określono, że uchwała Sejmiku Województwa (...) z dnia 11 lutego 2008 r. nr (...) w sprawie podziału Województwa (...) na obwody łowieckie stanowi uchwałę główną, która wraz z późniejszymi uchwałami zmieniającymi nie obowiązuje obecnie, a tym samym niemożliwe stało się prowadzenie gospodarki łowieckiej przez dzierżawców obwodów łowieckich nr (...) i (...).

Sąd stwierdził też, że zgodnie z art. 8 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie gospodarka łowiecka prowadzona jest w obwodach łowieckich przez dzierżawców lub zarządców. Oznacza to, że gospodarka ta może być prowadzona jedynie w obwodach łowieckich.

Reasumując, Sąd I instancji kategorycznie podkreślił, że pozwany nie ma uprawnień do prowadzenia gospodarki łowieckiej w obwodzie łowieckim nr (...).

Niemniej jednak, w ocenie Sądu, w sprawie nie zostały wykazane bezprawne działania Koła (...). Powód wskazywał, że strona pozwana, pomimo braku istnienia Obwodu nr (...), w dalszym ciągu pozyskuje na tym terenie zwierzynę, co może doprowadzić do nieodwracalnych zmian w środowisku i przyczynić się do zaburzenia ekosystemu. Koło (...) konsekwentnie zaś wskazywało, że nie prowadzi gospodarki łowieckiej od października 2017 r., o czym poinformowało pismem z dnia 27 października 2017 r. Urząd Gminy Ż., Urząd Gminy B., Urząd Miejski w S. i M., a także Nadleśnictwo S.. Sąd ustalił, że Koło (...) zaprzestało działalności niezwłocznie po powzięciu informacji od Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...), który to Urząd zobowiązał pozwanego w trybie pilnym o zaprzestanie prowadzenia gospodarki łowieckiej w danym obwodzie.

Wszelkie przytoczone przez powoda dowody na okoliczność niezaprzestania przez pozwane Koło (...) prowadzenia gospodarki łowieckiej pochodzą z wcześniejszego okresu tj. sprzed listopada 2017 r., zatem powód, wbrew treści art. 6 k.c., nie zdołał udowodnić, iż w dalszym ciągu, na terenie byłego obwodu łowieckiego nr (...) prowadzona jest gospodarka łowiecka, a także aby skutki tej ewentualnej działalności pozwanego przyczyniały się do wyrządzenia szkody.

Powód nie wykazał zatem istnienia przesłanek wskazanych w art. 323 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Sąd uznał też, że brak było podstaw, aby przyjąć, że istnieje realna, bezpośrednia groźba wznowienia przez pozwanego prowadzenia gospodarki łowieckiej, co dawałoby podstawę do uwzględnienia powództwa. Oczywistym przy tym jest,

iż nie chodzi tu o doraźne zaprzestanie prowadzenia działalności wynikające z trwającego procesu sądowego. Pozwany złożył oświadczenie

o zaprzestaniu działalności, na kilka tygodni przed powzięciu wiadomości o toczącym się postępowaniu.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczność, że pozwane Koło Łowieckie dzierżawi teren stanowiący dawny obwód łowiecki (...), nie stwarza jeszcze realnego zagrożenia, że jego działalność w postaci gospodarki łowieckiej zostanie wznowiona

i że będzie w jakikolwiek sposób zagrażała środowisku.

Reasumując nie zostało wykazane, iż pozwane Koło (...) prowadzi na dawnym obwodzie łowieckim nr (...) działania lub zamierza prowadzić działania powodujące powstanie szkody lub stan zagrożenia taką szkodą i uderzające w środowisko jako dobro wspólne, z tego też względu powództwo podlegało oddaleniu w całości.

W pkt 3 wyroku Sąd oddalił wniosek Polskiego Związku (...)

o zasądzenie kosztów postępowania, bowiem nie zostało wykazane, aby pozwany poniósł jakiegokolwiek koszty postępowania.

W pkt 4 wyroku Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 kpc, nie obciążył powoda kosztami.

Z wydanym orzeczeniem nie zgodziła się strona powodowa, która zaskarżyła wyrok co do punktu drugiego, wskazując na naruszenie:

- art. 325 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c. przez oddalenie powództwa zamiast umorzenia postępowania co do meritum, podczas, gdy w wyniku zaspokojenia roszczenia powoda przez pozwanego wydanie wyroku stało się zbędne,

- art. 323 ust. 1 i 2 Prawa ochrony środowiska przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że w ramach pojęcia „zagrożenie dla środowiska naturalnego jako dobra wspólnego” nie mieści się prowadzenie quasi-gospodarki łowieckiej na terenie zniesionego obwodu łowieckiego oraz prowadzenie działań zmierzających do wydania przez Sejmik Wojewódzki uchwały rażąco sprzecznej

z prawem w celu uzyskania pozoru legalności takiej działalności quasi-łowieckiej,

a w rezultacie jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na niezastosowaniu przepisu.

Wskazując na powyższe zarzuty, strona powodowa wniosła o uchylenie punktu 2 wyroku i umorzenie postępowania przeciwko pozwanemu oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wywiedziona przez stronę powodową jako niezasadna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Odnosnie pierwszego z zarzutów, należy pamiętać, że zadaniem sądów jest rozstrzyganie spraw, które stanowią sprawy cywilne, czyli w każdej sytuacji, gdy przysługuje droga sądowa i gdy strona złoży pismo wszczynające postępowanie sądowe, sąd ma obowiązek wydać orzeczenie.

Niewątpliwie sprawa, która toczyła się przed Sądem Okręgowym jako sądem I instancji jest sprawą cywilną – wynika to z treści art. 323 prawo ochrony środowiska w zw. z art. 1 k.p.c., bowiem w dziale I tytułu VI (art. od 322 do 328) ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ustawodawca określił zasady odpowiedzialności cywilnej.

Natomiast złożenie pozwu oznaczało, że strona powodowa domaga się rozstrzygnięcia na drodze sądowej, czyli w formie wyroku, sporu, który istnieje pomiędzy nią a pozwanym. Do końca postępowania pierwszoinstancyjnego, również na ostatniej rozprawie w dniu 10 grudnia 2018 r., prezes powodowego stowarzyszenia popierał powództwo i wnosił tak jak w pozwie, pomimo wiedzy już na tym etapie, że uchwała nr (...) Sejmiku Województwa (...) została uchylona i że pozwany złożył do kilku organów samorządowych oraz nadleśnictwa oświadczenie, że nie prowadzi gospodarki łowieckiej od dnia 27 października 2017 r.

Zadaniem Sądu Apelacyjnego, wobec braku informacji o cofnięciu powództwa wobec drugiego z pozwanych (Koła Łowieckiego nr (...)) i popieraniu żądania, Sąd Okręgowy musiał merytorycznie orzec o roszczeniu.

Prawidłowo zauważył też Sąd Okręgowy, że Koło zaprzestało działalności łowieckiej jeszcze przed wytoczeniem powództwa, zatem twierdzenie, że po złożeniu pozwu doszło do zaspokojenia żądania jest nieprawdziwe. Nietrafny jest tym samym stawiany zarzut naruszenia art. 325 k.p.c w zw. z art. 355 § 1 k.p.c., że postępowanie powinno być umorzony, ponieważ doszło do zaspokojenia roszczenia. Do takiej sytuacji doszło przed procesem, jednak powód dążył do wydania wyroku i tak też, zgodnie z jego żądaniem, Sąd I instancji uczynił.

Jeśli natomiast chodzi o zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 323 ust. 1 i 2 Prawa ochrony środowiska, to również nie sposób się z nim zgodzić. Przede wszystkim jednak należy zwrócić uwagę na jego nieprawidłowe zredagowanie – sąd może albo nie zastosować określonego przepisu i to jest jego naruszenie, albo nieprawidłowo zastosować określony przepis, nie ma natomiast możliwości „niewłaściwego zastosowania, polegającego na niezastosowaniu przepisu”, tak jak wskazuje powód w końcowej części zarzutu.

Ponadto należy wskazać, że w/w przepis to jedyny artykuł prawa materialnego, o którym pisze Sąd Okręgowy. Skoro Sąd w uzasadnieniu przytacza jego treść oraz wskazuje jakie są przesłanki stosowania, to trudno uznać, że Sąd nie zastosował takiej podstawy prawnej, wskazywanej też od początku trwania procesu jako artykuł, na podstawie którego oparte zostało żądanie.

Nie może być też mowy o nieprawidłowym zastosowaniu przepisu art. 323 ust. 1 i 2 Prawa ochrony środowiska przez jego błędną wykładnię. Oczywiście rację ma powód, że prowadzenie jakichkolwiek działań, które nazywane są w zarzucie quasi-gospodarką łowiecką ewidentnie stanowi dla środowiska naturalnego co najmniej zagrożenie, jeśli już nie szkodę, niemniej jednak Sąd I instancji wskazał wyraźnie, że brak jakichkolwiek działań i powstrzymanie się od prowadzenia gospodarki łowieckiej stanowiły podstawę oddalenia powództwa. Nie zostało natomiast w trakcie procesu wykazane przez powoda, a to na nim spoczywał ciężar dowodu, zgodnie z przepisem art. 6 k.c., że po 27 października 2017 r. Koło prowadziło działalność łowiecką, albo, że doprowadziło do wydania uchwały, która została uchylona.

Na potwierdzenie zarzutu, w którym strona powodowa powołuje się na działalność quasi-łowiecką czy wpływ na działalność Sejmiku Wojewódzkiego, również nie przedstawiono żadnych dowodów. Same twierdzenia powoda, że doszło do spełnienia przesłanek z art. 323 prawa ochrony środowiska są więc niewystarczające.

Tym samym wobec braku dowodów na potwierdzenie zarzutów, ale i wobec nietrafnego wniosku apelacji o uchylenie wyroku i umorzenie postępowania, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, na podstawie przepisu art. 385 k.p.c., oddalając apelację jako bezzasadną.

Konsekwencją rozstrzygnięcia jest orzeczenie o kosztach postępowania.

SO (del) Anna Strączyńska SSA Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska SSA Marzanna Góral